

בעניין עשית מצה בצורת עיגול

א.

הגאון רבי יהודה אסאד זצ"ל כתב בתשובה בשו"ת מהרי"א (ח"א סי' קנ"ז), די ש לעשות המצה עגולה, וכתב וז"ל: "אולי הקפידה מצאה אז מקום לעשות, עוגות מצות עגולות בדוקא ובכוונה, לפי שאפשר היה בזמן ההוא חוק המצרים לעשות הלחמים שלהם מרובעות או משולשות לפי ריבוי האלקות שהאמינו, וכמ"ש רבינו סעדיה גאון, הביא לשונו הרמב"ם ז"ל בפירושו ריש ספר יצירה^א, עיי"ש שהיו מכת המשנים פועל רע ופועל טוב או שלש עילות קדומות וכו', ועשו צורות הלחמים גם כן כוונים להם, וכדי להרחיק מחוקות תועבות של המצרים גם בזה עשו ישראל ההיפוך מהם, עשו לחמיהם עגולות דוקא, המורה על האחדות, כמו העיגול שאין לו סוף ואין לו תחילה".

(א). נראה כוונת מהרי"א לרמב"ם בפי' המשניות חולין (פ"ב מ"ט) ש"כ: "כמו שאומר קצת כת המשנים והם שמאמינים שיש שם שתי רשויות והנותן החומר אינו נותן הצורה". אמנם אין זה מובא בפי' הרס"ג לס' יצירה, אלא מובא בשמו בפי' ר"מ בוטריל לפרק א' משנה א' [ובספר ילקוט ראובני פ' בא ד"ה חכמי כשדים, מביאו בשם הראב"ד], וז"ל: "חכמי הכשדיים היו חולקים על אאע"ה באמונתו. וחכמי הכשדיים היו נחלקים לג' כתות. כת ראשונה אומרת שיש לעולם שתי סבות קדומות וכל אחת פועלת הפוך האחרת. אחת גורמת הויה ואחת גורמת ההפסד. שמפועל הרע לא יבוא פועל טוב. וכן אמרו שהיתה כוונת פרעה באמרן ראו כי רעה נגד פניכם, רוצה לומר הנה הוא שאמרתם וקראתם ה' הוא פועל רע. והקדמה בנויה היא מכת המשנים שמפועל הרע לא יבא פועל טוב א"כ זאת הכת מאמינה בשני אלוהות. הכת השנייה אומרת שיש שלש עלות קדומות כי אם האחד יערער על חבירו ערעורים יבא השלישי ויכריע הדבר כי בזולת זה לא יצא הענין על השלמות ואין אופן הבחינה במה שעליו המציאות, ולכך זאת הכת פסקה הדין בג' סבות קדומות. הכת השלישית אומרת שהשמש הוא האלוה הגמור והוא סיבת כל הוה ונפסד, וקצת מחכמי מצרים נמשכו אחר מחשבת זאת הכת ולפיכך היו שלשת ימי אפלה בכל ארץ מצרים, ואז הכיר פרעה שאין הממשלה מעצמו אבל היא נאצלת מאת הסבה הראשונה, ואז ויקרא פרעה אל משה ואל אהרן ויאמר לכו עבדו את ה' ולא אמר ה' אלקיכם כי הכיר כי יש עלה ראשונה על השמש". ע"כ לשון רבינו סעדיה בספר הנקרא אבן הפילוסופים.

ב.

גם בשו"ת אבני חפץ (סי' ל"ד, אות ד') כתב בשם ספר תולדות אדם (תולדות רבי שלמה זלמן מוילנא, פ"ה [כ' ע"ב]) שהביא בשם ספר נחמד ונעים², שתמונת העגולה יקרה היא בעיני ה', כמו שאנו רואים שהשמים ושמי השמים וכל כוכבי אור עשה אותם ה' בתבנית העגולה, וכן הארץ נעשתה בתמונה העגולה, וגם כל צאצאי' וכל מעשי בראשית כולם נבראו בתמונת העגולה או קרוב לה, ולא תמצא בכל הברואים ברי' אשר תמונתה מרובעת, כי רחוקה היא מאד מתמונת העגולה, אשר היא בתכלית השלימות וכל מעשי ה' המה בשלימות היותר אפשרי להם. עכ"ל.

והנה מה שכתב שגם הארץ היא בתבנית העגולה, כ"כ כתב התוס' ע"ז (מ"א ע"א ד"ה ככדור), שהעולם עגול, דאיתא בירושלמי (ע"ז פ"ג ה"א) שאלכסנדר מוקדון עלה למעלה עד שראה כל העולם ככדור ואת הים כקערה, עיי"ש, וכן הוא גם כן בזוהר פר' ויקרא (ד"י ע"א): "כל ישובא מתגלגלא בעיגולא ככדור". ועיין בספר תולדות אדם שם, שהביא סמוכין לדברי הספר הנ"ל מדברי ירושלמי שלהי מעשרות (פ"ה ה"ג): "אין מרובע מששת ימי בראשית"³. וסיים: "ובמקום אחר

ב). לרבי דוד גאנו, בעמח"ס צמח דוד. שער ראשון פכ"ח, וז"ל: "כל החכמים הקדמונים והאחרונים הסכימו שהגלגלים כולם כדורים ונתנו עליה מופתים רבים וכו'", עיי"ש הטעמים על כך.

ג). ועיין בספר העיקרים בהקדמה, שכתב: "להיותה דומה לעגולה שהיא התמונה הטבעית". ובפי' שרשים כתב: "לפי שטבע העולם להיות עגול, שהרי הד' יסודות, שסימנם אש מים רוח עפר וכן הגלגלים, אחד מקיף את חברו מכל צד, כגלדי הבצלים שמקיפין זה את זה בעגול".

ויש להעיר מגמ' שבת (ל"א ע"א) "מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות". ופרש"י, שאינו עגול. ברם בפני משה בירושלמי מעשרות (פ"ה ה"ג) כתב: "אין מרובע מששת ימי בראשית - אין לך בריה בעולם שנברא מרובע ממש ברבוע הישר".

ברם יש להעיר ממכילתא פרשת בשלח, מסכתא דויהי (פ"א) דמפרש מהו פי החירות, מה היו חירות הללו לא היו משופעות אלא גדודיות ולא היו תרוטות אלא מוקפות, ולא היו עגולות אלא מרובעות ולא היו מעשה אדם אלא מעשה שמים. וכן פי' בתרגום המיוחס ליונתן (ע"פ המכילתא), לפני פי החירות, קדם פומי חירתא מרבעיתא. הרי דשייך מרובע בידי שמים.

וראיתי בספר הדרש והעיון שמות [לרבי אהרן לוין אב"ד רישא, ה"ה בעמח"ס שו"ת אבני חפץ הנ"ל] (מאמר ק"י) שעמד בזה, והביא, דאמרו בירושלמי שם דלא אמר רשב"ג [דאין מרובע מששת ימי בראשית] אלא בבריות, אבל באוכלין יש מרובע, וא"כ י"ל דגם בדומם יש מרובע. וכתב וכאשר עיינתי בזה ראיתי בקרבן העדה על הירושלמי נדרים (פ"ג ה"ב) שגם שם מובא המאמר הזה, שאין מרובע בבריות אבל באוכלין יש מרובע, שפירש אין מרובע בבריות בבעלי חיים עיי"ש. ומשמע דרק בבעלי חיים אין מרובע, אבל בדומם ובצומח יש מרובע.

צדדתי דמפאת זה נוהגין גם לעשות המצות לפסח עגולות, משום דצורת העיגול חשובה היא אצל הקב"ה ביותר, שכל ברא השי"ת השמש וכל צבא השמים בתבנית עגולה, לכן עושין גם המצות בצורה זו".

ג.

ובספר מתורת צבי יוסף (סי' שס"ח), כתב: "שאלה. אם מצות צריכים להיות עגולות. תשובה. כן וכו', וא"כ אפשר דלא לחנם מוציא הכתוב מצות ג"כ בלשון עוגות, שיהא גם כן עגול, יען דכן הוא דרך הטבע שהטביע הקב"ה בכל דבר שבא מטבע הוא בא עגול, ואפילו הדברים שהם משוכין וארוכין אבל הם ג"כ עגולים, וכן גם הארץ הוסכם שהיא עגולה ונקראת כדור הארץ, וכן חזינן שגם השמש המאירה על כל העולם ג"כ היא עגולה, וכן הלבנה במלואה היא עגולה, וכן מתפללין שתמלא פגימת הלבנה ותהיה עגולה, יען כי דבר עגול הוא תואר כבוד, לכן גם המצות גם כן הידור מצוה שיהיו עגולות".

ד.

ובספר חמרא טבא [לרבי אברהם שמחה הורוויץ אבד"ק בארניוב] (ע' קי"ח, לר"ח ניסן) כתב שעייגול רומז לאות ס' שהוא סמיכת נופלים, וז"ל: "וי"ל כמבואר בספר אמרי נועם (פ' שמות) ה'בה נ'תחכמה ל'ו פ'ן י'רבה ר"ת נפילה עיי"ש, הרי כי גלות מצרים היה בבחינת נפילה הרומ"ז באות נ' כנודע, אמנם בגאולת מצרים בא להם סמיכה הרומז באות ס' ונצטוו באכילת מצה הנעשות עגולה כמו תמונת ס'

ועיין רמב"ם ה' כלי המקדש (פ"ט ה"ו), דאבנים שבחושן היו מרובעות, וכן הוא בתרגום המיוחס ליונתן פקודי (ל"ט, י') עה"פ ארבעה טורי אבן, שפי' ארבעת טריגונין דעלמא, ובפי' יונתן כ', הוא לשון גמ' נזיר (ח' ע"ב) דגון טריגון טריטיון הרי ארבע, והן ד' רוחות העולם. וברמב"ן שמות (כ"ה ז') דאבני החושן לא נחצבו אלא היו כך בתולדה, ויותר דבאו עם המן מן השמים, עיין יומא (ע"ה ע"א) [ובתרגום המיוחס ליונתן ויקהל (ל"ה, כ"ז) איתא שהביאום העננים מנהר פישון, ויש ליתן טעם בדבריו עפ"י הפסוקים בבראשית (ב', י"א-י"ב) שם האחד פישון וגו' אשר שם הזהב וגו' שם הבדולח ואבן השוהם. דבנהר פישון שם האבנים הטובות]. הרי דיש מרובע ממש מן השמים [ולטעם שהבאתי בדבריו מבראשית, הרי ששיש מרובע גם מששת ימי בראשית].

וכו', והנה אות ס' הוא אות ט"ו בא"ב, וזה וזה, ס' עם ט"ו, גימ' כה"ן, ע"כ בברכת כהנים יש ט"ו תבות ובהם ס' אתון, וקורין ברכת כהנים ביום ר"ח ניסן כי בגאולת מצרים היה נמשך להם הסמיכה הנמשכת בברכת כהנים וכו'".

ה.

ובזכר חיים [ווישווא] (ט"ו באב, ע' רל"ח), כתב: "במתני' סוף תענית (כ"ו ע"ב) לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכו' ושם (לא ע"א) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכו', הנה ידוע פירוש הבני יששכר (מאמרי תמוז אב מאמר ד' - בתולה במחול, אות א') בשם הרה"ק מאפטא זי"ע (ליקוטים), שענין המחול הוא, ההולך במחול הולך סביב סביב בהיקף ואין לו מעלה ומטה ראש וסוף, כן לא יהיה לצדיקים לעתיד קנאה ושנאה לומר זה גבוה למעלה מזה, וכענין המזלות שכל אחד עולה למעלה דרך אחריו ופניו נגד אחורי חבירו שלמטה ממנו ונדמה לכל אחד שהוא עולה ראשונה, וזהו יו"ט לישראל כשאין ביניהם קנאה ושנאה ותחרות, וזהו הרמז לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב, רמז כי אות הט"ו באל"ף ב"ת הוא אות ס', שהוא עגול סביב ואין בו ראש וסוף, והוא בחינת המחול, והוא היו"ט הגדול לישראל וכו'".

ולכן בכל המועדים כולן שאז הוא זמן עליה לרגל, ונזכרים שמפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, יש ענין בהתגברות האחדות והשלום וביטול הקנאה והכבוד ואיש את רעהו יעזורו לעלות ולהגיע לציון ברנה באהבה אחוה וריעות, היפך שנאת חנם שגרמה חורבן הבית כמאמרם ז"ל יומא (ט' ע"ב). וזה הוא הענין שבפסח המנהג לעשות המצות עגולים, לרמז להאי מחול שהוא עיגול ואין בו קנאה ושנאה, וכמו כן בסוכות לוקחים פרי עץ הדר האתרוג שהוא עגול [ועצו ופריו שוים, הפשוטים שהם בבחינת עץ אין להם טעם וריח עם הבעלי מדריגה בחי' פירות כולן שוין וכמש"פ בספה"ק], ואין בו קנאה ותחרות וגאווה, וכידוע שהר"ת של אתר"ג הוא: א"ל ת'בואני ר'גל ג'אוה (תהלים ל"ו, י"ב), גם פסח וסוכות שניהם רומזים לאהבה, שאז זמן תשובה מאהבה, וכידוע מספה"ק היפוך בחינת שנאה וקנאה הנובע מגאווה, וכמו כן בשבועות זמן מתן תורה שמחים בתוה"ק שהיא נגללת סביב כעיגול. וזה גם ענין ההקפות בחג שמחת תורה

שרוקדים בעיגול באחדות אחד עם חבריו וללא מעלה ומטה ראש וסוף, ובלי קדימה של אחד על חבריו.

והנה המחול הזה שהוא סביב ועיגול, הוא רק עגול וסובב מכל צד כשהוא שלם בלי הפסק, וידוע שדבר שלם נקרא תמים, ותמים פירושו (עי' רש"י ע"ז ו' ע"ב) ענוה ושפל רוח, והיינו שאם המחול הזה הוא שלם באחדות בלי שנאה וקנאה אז הוא גורם ענוה ושפל רוח, לא כן ח"ו אם יש ביניהם קנאה ושנאה, שנובע משורש הגאווה, שאז על כרחך שאין ביניהם אחדות, ואי אפשר לזכות ליום שכולו טוב ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ולהשתתף במחול זה שעתיד הקב"ה לעשות להם. ואולי זה גם הכוונה, שאנו מבקשים בימי חג הפסח הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה ויהיה חלקנו עמהם, רצ"ל שעל ידי גרימת האחדות והשלימות במחנה ישראל אהבה אחוה וריעות לתקן פגם וחטא שנאת חנם שגרם לחורבן הבית, נזכה שברבות צדיקים ישמח העם (משלי כ"ט, ב') ויהיה חלקינו עמהם".

ו.

וע"ע בטיול הגן [להגאון המקובל רבי שלמה ב"ר בצלאל] פר' בראשית (כ"ה ע"ב), שכ': "כי עיקר אחוזת הרע הוא בקצוות אמנם כאשר מתעטף וכו' אזי יסתלק הרע כי בנקודה עגולה אין רע ושום פגע וכו', בנקודה העגולה הוא אור של שבת הנכללין בשבת, ומעלא שבתא יראה ואהבה להתענג כל החושים ע"י ג' או ד' סעודות הנרמזו בנקודה הפנימי, ובשבת מי שהוא אדם הוא באמת בכל היום בביטול המציאות כי אז אין קצוות וכו'. הן זה הדרך ישכון אור להבין כי עיקר שורש החמץ הוא בקצוות, כי שם עיקר השבירה, אמנם בנקודה [העגולה] אין שבירה ואין שום פגע רע, לכן הוא מצה עגול, בלי מלח, כי הוא שורש נקי וטהור סולת נקיה בלי מוץ ותבן וסובין, מנופה ב"ג נפה, כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה הוא שתא יומין מצות תאכלו וביום השביעי עצרת תרגום כנישא. לכן המאיר שורש היחוד הזה על עצמו בעצם הימים אלו הוא ממשיך אור של מצה וכו', כי אז יוכל לזכות ללחם מן השמים, והוא הדבר הנראה בחוש למשכילים וכו'".

ז.

ובבאר שמואל [להגה"ק מאונסדורף זצ"ל] פר' בא עה"פ ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות, כתב: "ראיתי בתשובת מהרי"א (סי' קנ"ז) שמביא סמך על שנוהגין לעשות המצות עגולות וכו'. וי"ל הטעם בדרך פשוט, דהנה המצה שלא נגמר תיקונה כראוי לה הוא מרומז על שלא היתה גאולה גמורה, וגם מצה על שם שנשאר עדיין מצה ומריבה ועתידים לרדת לגלויות אחרות. והנה דבר עגול אין לו ראש וסוף, כן גאולת מצרים אין קץ לגלותם עדיין, לכן המצות עגולות". עיי"ש.

ח.

הרי דכתבו הגאונים הנ"ל להחשיב צורה העגולה, והרמז שיש בזה לענין מצה. ואמרתי אענה גם אני את חלקי בזה בס"ד.

באור החיים הק' בראשית (ב', א') כ' עה"פ ויכלו השמים וגו'. "מקרא זה לא ידענו מה בא ללמדנו, ונראה כי יכוין לומר על דרך אומרם ז"ל (ב"ר פס"ח פ"ט) הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם. גם מצינו כי הוא מלא עולם כאמור [ישעי' ו', ג'] מלא כל הארץ כבודו, ומעתה אורו יתברך נמצא בהקף העולם ובפנימיותו. וצריך לתת לב לדעת טעם הדבר למה עשה ה' ככה. ומקובלני מפי זקני תורה כי טעם שעשה ה' העולם כדורי הוא כדי שיעמוד ויתקיים בהשוואת כוחי חלקיו. ופירושן של דברים הוא יש לך לדעת שאין תשוקה בעולם עריבה וחביבה ונחמדת ונאהבת ונתאבת ומקוות לנבראים ובפרט לחלקי הרוחני המכיר ויודע בחינת אור האלקות כהדבקות באורו יתברך ואליו יכספו כל נפש חיונית המגעת להכיר קצת מנועם אורו יתברך תצא נפשם לחזות בנועם ה'.

ולך לדעת כי כל אשר ברא ה' בעולמו יצר בו ה' בחינת ההשכלה וההבחנה כפי בחינתו בעלי חיים מדברים ובלתי מדברים וצומח ודומם יש לכל אחד כח מההשכלה להכיר יוצרו כפי השגתו. ובזה תשכיל לדעת העמדת העולם באיזה דבר

הוא תלוי ועומד מבלי התנועעות כי ה' גילה סודו אל יראיו ובאמצעות ההערות הנאמרים הושג המורגש. והוא כי באמצעות אורו הנערב והמקווה אשר יסובב כדוריות העולם בהשוואה וכל חלק וחלק מהסובב של העולם יתעצם בכח אש התשוקה הבווערת בו להתקרב לבחינת כללות נצר המקווה ולהיות כי כל בחינת סיבוב העולם תשוה בו שיעור התשוקה בין מצד מה שממנו, כי אין תאות חלק אחד רבה על חברו שבאמצעות זה יתרבה התעצמות החלק ההוא ויחלש שכנגדו, בין מצד מה שאליו הוא האור הנעים כי אינו קרוב לחלק מהסובב יותר מחברו שבוה יגדל חלק מהעולם בכח התעצמותו יותר מחלק אחר, אלא הכל בהשוואה וכל חוט השערה מכל חלקי הסובב של העולם יתעצם להתקרב, ומושך לצד הפונה אליו ובאמצעות התעצמות הנמשך מכל סביבות כדוריות העולם נמצא העולם עומד וקיים וכל חלק מעמיד את חברו באמצעות האמור. ונמצא כל העולם תקוע ביתדות ומסמרי חשק הבורא לצד כלות ונטות רוחניות שבו להתקרב להנערב יתעלה שמו. ובוה אתה משיג טעם שברא ה' העולם כדורי והבן. ובוה גם כן מצינו טעם למה העולם נרקע ונתקע בלי התנועעות כי ההתנועעות תתהווה לצד הגברת והחלשת חלק מחלקי המעמיד מה שאין כן במציאות זה אי אפשר להתנועע בשום אופן". עכ"ד הק'.

הרי שהעיגול רומז להתבטלות ולכיסופין כלפי הקב"ה, שממלא כל העולם. ובוה יש לרמז על המצה, שהיא לחם עוני, שאכלו אבותינו וכו', והיינו חסדי ה' יתברך עלינו בהוציאנו ממצרים. ולכן אנו עושים המצות עגולות, לומר ולרמז, שאנו משתוקקים אליו יתברך כפי שמרמז העיגול.

ט.

וע"ע ילקוט דניאל (מערכת ע' אות א') שכ': "כתבו החוקרים דתמונת עגולה יקרה היא בעיני ד' וכל מעשי בראשית נבראו בתמונת עגול השמים וכל הגלגלים וכו' וכלל נתנו לנו חז"ל אין מרובע מששת ימי בראשית תוספתא מס' מעשרות פרק ג' ועיין ר"ן נדרים דף כ"ה ע"א, ועיין בס' עקרים בהקדמה, ולא נמצא בעולם שום נברא בעולם בתמונת מרובע זולת מין קטניות הקלקי (נגעים ריש פ"ו) כי המרובע מורה פירוד לד' קציות לא כן דבר עגול אין לו קציות ומורה על אחדות,

האוצר ♦ גיליון י"ד

לכן כל הנבראים נבראו עגולים להעיד על אחדותו ית' כך כתוב בספר שער בת רבים פ' תרומה דף פ"ה ע"ב בשם נפש דוד ליסא פ' תשא בשנוי לשון קצת עיי"ש, עכ"ל. וע"ע מש"כ בענין דברי המהרי"א הנ"ל.

וכעי"ז כתב בייטב פנים לר"ה (אות נ"ב ד"ה והנה ראיתי), כי מבואר בספרים שמפני כך ברא הקב"ה העולמות בגדר עיגול ולא בגדר מרובע, כי גדר המרובע אי אפשר שיהא כל הצדדים שוים, שהזוויות הם רחוקים יותר מקצוות הצדדים, אבל דבר העגול יש בו השתוות ממרכז האמצעי לכל הקצוות. לכן נברא העולם בעיגול להורות לבני אדם שהבורא ית"ש הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מניה, והשגחתו ית' שוה לכל הנבראים, ועל זה מרמז בת עין שהוא עגול וחוט ודוק מקיף אותו, שהוא מרמז על אחדותו ית"ש.

וגם בהנ"ל יש לרמז במצה העגולה, שמורה על אחדות הקב"ה.

י.

ועוד טעם מצינו בספר קשר תורה אופן א' (אות ד') וז"ל: "וטעם הדבר הוא, לדמות צורה ליוצרה שדבר עגול, אין לה תחלה ואין לה סוף, וגם השי"ת אין לו תחילה ואין לו סוף, לכן הוא מכונה בשם אין סוף, והוא נמשל השי"ת לעגולה, וקורא אני ע"ז יהללו שמו ב"מחול". כי מחול ר"ל עגול מלשון אמרם חוזר חלילה, וכמ"ש ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סבי"ב, וה' סבי"ב לעמו וכיוצא באלו מאמרים רבים מורים על היותו ית"ש כעגולה מקפת. ולכן בראם בדמיונו להעיד על יוצרם שהוא בוראם והוא יוצרם". [ויש לפרש פסוקים אלו גם לפי דברי האוה"ח הנ"ל].

וגם בזה יש לרמז במצה, שהיא מאכל האמונה, ועושים אותה בעיגול לרמז השתוקקנו להקב"ה, שכביכול נרמז בעיגול.

יא.

ועוד י"ל טעם בזה לפי מה שכתב רבינו התשב"ץ בפי' למשלי הנקוב בשם חשק שלמה, וז"ל עה"פ אשר אורחותיהם עקשים ונלוזים במעגלותיהם (ב', ט"ו) [מ"ז ע"א], "ואפשר לומר שהמעגל הנאמר הנה הוא ענין היקף העגולה וכו', לפי שכל התמונות אפשר שיפול בהם העקומה ולא יוכן לרואה, כמו התמונה המרובעת שאמותיה הצודק הוא שווי הקווים הד', ולפעמים יפול בה הזיוף והעיקום במה שתהיה... למרובעת מלכסן או מעוין וכדומה בזה בכל התמונות, מה שלא יהיה כן בתמונה העגולית כי היא סובבת נקודת המרכזית, ומתוך כך לא יפול בה שום התעקמות ושום זיוף", עכ"ל.

ובזה יש לפרש נמי הפסוקים דלעיל, דהקב"ה צדיק וישר ואין עולתה בו [תהלים (צ"ב, ט"ז)], שלא ברא העולם בצורה הנופל בזה עקמומית וכדומה. ובה שבחו בפסוקים הנ"ל, יהללו שמו במחול, לומר שבחו על ישרות ואמיתות הנהגתו, וכן ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב, וה' סביב לעמו, הכל לומר על אמיתיות הנהגתו יתברך. שזה עיקר האמונה, להאמין שהכל מה שעשה ועושה ויעשה, הוא אמת וישר.

וכן עד"ז יתפרש מאמר חז"ל תענית (ל"א ע"א), עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן. דדוקא מחול, דהוא העיגול דמרמז על האמת שאין בה זיוף ועיקום, והיינו לעתיד לבוא דהוא עולם האמת, והכל בו אמת בלא זיוף, ומפני הכי, והוא יושב ביניהם, כיון דהקב"ה שונא השקר, והוא אמת וחותמו אמת, וכיון דהוא מחול עיגול וכנ"ל, לכן יכול לישב ביניהם בגן עדן.

וכל זה באה לרמז המצה, שהקב"ה הוציאנו ממצרים, והנהיג אותנו מאז עד עתה, והכל אמת וישר, ואנו מאמינים בזה בכל לבנו ונפשנו. ופסח הוא חג האמונה, כדאיתא בספרים. לכן אנו עושים המצה עגולה בדוקא לרמז הנ"ל.

יב.

וכן יש לפרש עפ"י מה שכתב מרן החת"ס בתורת משה פרשת בשלח עה"פ זה קלי [ע' ע"א], דעוה"ז הוא עיגול פתוח, ועוה"ב הוא עיגול סגור, עיי"ש. וזה באה

לרמז המצה, את רצוננו לזכות לעוה"ב לגאולה האמיתית, שיהיה שמו של הקב"ה שלם, וימלוך על כל העולם.

יג.

ועוד י"ל לפי מש"כ מרן ההתעוררות תשובה בשיר מעון פרשת כי תצא [ע' ל"ז] עה"פ כי יקח איש אשה, דהחתן נותן לכלה טבעת שהוא עגול ומקיף האצבע ובזה נותן לה אור המקיף, וכתב, דזה רומז על האשה שהיא בבחינת חומה לבעלה (כיבמות ס"ב ע"ב), דכמו שהחומה מקפת הבית כן האשה בבחינת חומה לבעלה, וכתוב בספרים שאור המקיף הוא מגין מן הקליפות ומן המזיקים. עיי"ש. ולפי"ז את המצה עושים בצורת עיגול, שהוא אור המקיף, דפסח הוא ליל שימורים מן המזיקין [עיי'ן פסחים (ק"ט ע"ב)], והוא חומה לרמז, שהקב"ה הוא חומה ומגן לעמו ישראל.

יד.

ועוד כתב השיר מעון (ר"ה, ע' מ"ז) בטעם שבני אשכנז עושים החלות עגולות בימים נוראים, כי דבר עגול אין לו קץ וסוף, והוא סימן טוב לאריכות ימים בלי קץ. ולפי"ז י"ל דגם במצה שהוא מאכל דאסוותא כדאיתא בזוהר (פ' תצוה קפ"ג ע"ב) אנו עושים כן לסימן זה.

טו.

ועוד י"ל בכוונת ההתעוררות תשובה, דמאי היא אריכות ימים בלי קץ שכתב, דכוונתו על חיי העוה"ב, שהוא לחיי העולמים. וכנ"ל בדברי החת"ס שהוא רומז לעוה"ב. וכנ"ל בכוונת המצה.

טז.

ולהשלמת הדברים אביא מש"כ מחו' כ"ק האדמו"ר מקאמארנא רבי חיים יעקב סאפרין זצ"ל, בעמח"ס פרי חיים, בקובץ המאור (חו' ע"ג) וז"ל: "הנה הפייטן ייסד בפיוט לשבת פ' החודש 'דבר אור יקרות לקפות, החודש אשר ישועות בו מקיפות וכו'", ונראה לפרש, כי אחר גלות מצרים הבדיל הקב"ה את הירח לישראל שיקבעו על פיו את חשבון מולדותיהם ואמרו חז"ל הראה לו הקב"ה למשה וכו', ואמר לו כזה ראה וקדש. והנה צורת הלבנה שהיא סמלן של ישראל, פעמים שהיא עגולה (כשהיא בשלמותה) ופעמים שהיא פגומה (לפני חצי החודש ואחריו), וזהו הענין מה שהסנהדרין יושבין כחצי גורן עגולה שנא' שררך אגן הסהר וגו', ומובא בזה"ק שללכנה ג' שמות ירח, לבנה, סהר, וסהר שמה כשהיא פגומה ועיי"ש.

ברם לעת"ל יתן הקב"ה גם את השמש לישראל לחשב על פיה והשמש היא תמיד עגולה ואינה פגומה בשום זמן, וכן ישראל אז יהיו לעולם בשלמותם, וזש"נ עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, היינו עיגול שלם. ואחז"ל בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להגאל, וזה כוונת הפייטן, החודש אשר ישועות בו מקיפות, היינו שישראל יתעלו אז למדרגתם הכי עליונה להיקף השלם ורמז למתן השמש לישראל בעת הגאולה האחרונה.

ע"כ עושין המצה עגולה זכר לגאולה העתידה, אבל כעת בגלותנו פורסין המצה, חצי' לאפיקומן במקום קרבן פסח, שחסר לנו בעוה"ר פסח בגלות. וחצי' לפרוסה לחם עוני ומה דרכו של עני וכו', ומברכין על הפרוסה הרומזת לגלותנו עד שהקב"ה יגאלנו ב"ב". עכ"ה.

ולהוסיף ע"ד הקדושים י"ל, דהנה הלבנה לעתיד לבוא תהיה במלואה כמו שאומרים בקידוש לבנה, "ויה"ר וכו' למלאות פגימת הלבנה, ולא יהיה בה שום מיעוט, ויהי אור הלבנה כאור החמה וכו'". וכנאמר [ישעיה (ל' כ"ו)] והיה אור הלבנה כאור החמה, וזה העיגול, מלבד שרומז על השמש, רומז על לעתיד לבוא בלבנה עצמה, שתהיה שלימה לעת"ל.

ועוד י"ל דלכן הכה הקב"ה את הבכורים במצרים, וציוה לעשות הפסח ביום ט"ו, שהוא באמצע החודש במילוי הלבנה, לרמז הנ"ל, ולכן אנו עושים המצות

דוקא עגול, לרמז שהקב"ה ציוה לעשות הפסח, והוציאנו ממצרים, דוקא בעת
מילוי הלבנה, הרומז כנ"ל.

